

Yumuşak Güç Kaynağı Olarak Kültür ve Türkiye'nin Yumuşak Gücünde Kültür Faktörü*

Kadir SANCAK

Gümüşhane Üniversitesi, İİBF, SBKY Bölümü, Gümüşhane, Türkiye, kadirsancak @ gmail.com

Özet: Son dönemde uluslararası ilişkiler disiplininin popüler kavramlarından biri yumuşak güçtür. Kavramı literatüre kazandıran Joseph S. Nye, yumuşak gücün üç temel kaynağının olduğunu belirtmekte ve bunlar içerisinde ilk sırada kültüre yer vermektedir. Birçok bileşeni olan kültür genel olarak alt ve üst kültür şeklinde ele alınmaktadır. Bir ülkenin sahip olduğu kültürel değerlerin başka halklarca cazip ve çekici bulunduğu durumlarda söz konusu ülke lehine yumuşak güç oluşturduğu ifade edilmektedir. Meseleye bu bağlamda bakıldığında Türkiye'nin de kendi yumuşak güç potansiyeline önemli katkı sağlayan bir kültür zenginliğine sahip olduğu görülmektedir.

Türkiye'nin üzerinde kurulduğu Anadolu coğrafyası dünyanın en eski medeniyet merkezlerinden biridir. Bu yönüyle de sahip olduğu kültürel doku içerisinde baskın Türk kültürünün yanında binlerce yıllık bir birikimin varlığından söz edilmektedir. Bugüne gelindiğinde Türk Kültürü, Osmanlı-İslam Kültürü'nün temsil ettiği gelenek ile çağdaşlaşmanın temsil ettiği moderniteyi bünyesinde bütünleştiren kimliği ile öne çıkmaktadır. Bu kimlik, yumuşak gücün üç kaynağından biri olan kültürün Türkiye'nin yumuşak gücündeki karşılığını temsil etmektedir.

Bu çalışmada, Osmanlı geleneğinden gelen kültürel doku ile birlikte bugün ortaya çıkan popüler kültürün Balkanlar, Orta Asya ve Orta Doğu coğrafyasında Türkiye'nin yumuşak gücüne nasıl katkı sağladığı anlatılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yumuşak Güç, Kültür, Türkiye, Diziler, Balkanlar

*Bu çalışma "Dış Politikada Bir Etki Aracı Olarak Yumuşak Güç:Türkiye'nin Yumuşak Gücünün Analizi ve Azerbaycan Üzerindeki Yumuşak Güç Kapasitesinin Değerlendirilmesi" başlıklı doktora tezinden türetilmiştir.

Culture as a Soft Power Source and Culture Factor in Turkey's Soft Power

Abstract: One of the most popular concepts in international relations discipline is soft power in the last period. This concept was first used by Joseph S. Nye, and also has three primary resources that culture comes first in these resources. Generally, culture that has many components is divided two ways: sub-culture and superior culture. It is believed that cultural values in a country may generate soft power in favor of this country if country's cultural values are attractive for other countries. In this regards, Turkey has cultural wealth that contributes its soft power potential.

Anatolia geography in which Turkey has been is one of the oldest civilization centers. Therefore, Turkey does not have only dominant Turkish culture in its cultural texture, but also has centuries old knowledge. Nowadays, Turkish culture combines traditional displaying Ottoman-Islam Culture and modernity as an indicator of modernization. This combination implies Turkey's soft power in culture that is one of its three resources.

This paper investigates how popular culture with cultural texture originated from Ottoman custom in The Balkans, Central Asia and Middle East geography contributes Turkey's soft power.

Keywords: Soft Power, Culture, Turkey, Series, The Balkans

Giriş

Güç, gerek dış politika analizlerinde, gerekse uluslararası ilişkiler teorilerinde sıklıkla başvurulan temel açıklayıcı kavramdır (Özdemir, 2008). Bundan dolayıdır ki uluslararası politika alanında üzerinde en fazla konuşulan ve tartışılan kavramlardan birinin güç olması şaşırtıcı görülmemektedir (Bozdağlıoğlu ve Özen, 2004). Uluslararası ilişkiler literatüründe sıklıkla kullanılan *süper güç*, *güç dengesi*, *hegemonik güç* (Cural, 2011) ve benzeri terimlerin hepsinin *güçten*

türetildiği göz önüne alındığında kavramın disiplin içerisindeki önemi somut bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Tarih boyunca güç kavramı askeri –son yüz yıl içerisinde ekonomi de buna eklenmiş– kapasite ile özdeşleştirilmiş ve bir ülkenin gücünden söz edildiğinde esas olarak o ülkenin silahlı gücü kastedilmiştir. Uzun bir zaman boyunca askeri ve ekonomik unsurlardan müteşekkil görülen güç, ülkelerin istediklerini zorlama yöntemleri kullanarak elde etmelerinin bir aracı olarak

düşünülmüştür. Öte yandan özellikle son çeyrek asır içerisinde gücün zorlama yöntemleri kapsamayan bir başka yüzü ön plana çıkmış ve bu yüz, Joseph S. Nye tarafından yumuşak güç adıyla literatüre kazandırılmıştır. Gücün, birden çok yüze sahip olduğunu daha önceleri dile getirenler varsa da, onu sert ve yumuşak güç şeklinde iki ayrı kategoride ilk defa değerlendiren Nye olmuştur. Nye, en basit ifadeyle, “istenileni elde etmek için başkalarını etkileyebilme yeteneği olarak” (Nye, 2008) tanımlanan gücün, sert ve yumuşak olarak ikiye ayrılmasını, kullanılan yöntemler bağlamında değerlendirmiştir. Başkalarının davranışlarına etki edebilmek için kullanılan üç yöntem vardır ve bunlar, güç kullanımı ile zorlamak, para ile kandırmak ve sahip olunan cazibe ile onları cezbetmek şeklinde uygulanmaktadırlar (Nye, 2004). Klasik güç anlayışı daha çok zorlama ve teşvik yöntemlerini öngörürken Nye, bunun dışına çıkarak üçüncü seçeneği içeren yumuşak güç yaklaşımını geliştirmiştir. Bu yaklaşım Nye’in, “eğer istediklerimi istemeni sağlayabilirsem, istemediğim bir şeyi yapman için seni zorlamama gerek kalmaz” (Nye, 2002) şeklindeki veciz ifadesinde karşılık bulmuştur.

Yumuşak güç nedir sorusunu Nye, *istenileni, zorlama ve para karşılığında ziyade, sahip olunan cazibe/çekicilik ile elde etme yeteneği* olarak cevaplamaktadır (Nye, 2005a). Yani, bir ülke uluslararası politikada istediklerini, “başka ülkeler onun peşinden gitmek istediği, onun değerlerine hayran olduğu, teşkil ettiği örneğe gıpta ettiği, onun refah ve açıklık düzeyine erişmeyi arzuladığı için de alabilir” (Nye, 2003). Buradan anlaşılacağı üzere yumuşak güç ayartma ve cezbetme kabiliyetini ifade etmektedir. Cazibenin başkaları üzerindeki etkisi ise kendini, gönüllü itaatkârlık ve taklit etme olarak göstermektedir (Nye, 2003). Yumuşak güç, herhangi bir zorlama olmaksızın bu şekil bir yöntemle başkalarının tercihlerinin şekillendirilmesinde önemli rol oynamaktadır.

Uluslararası ilişkilerde yumuşak güç üreten ve bazılarının katkısı az, bazılarının katkısı çok olan birçok kaynak bulunmaktadır. Bununla birlikte Nye, bir ülkenin yumuşak güç kaynaklarını esas olarak üç başlık altında ele almaktadır.

- Kültür (başkalarına çekici geldiği yerlerde)
- Siyasi değerler (yurt içinde ve dışında onlara uygun yaşadığında)

- Dış Politika (diğerleri tarafından meşru ve ahlaki bir otorite olarak görüldüğünde) (Nye, 2007)

Literatürde Türkiye’nin yumuşak gücünü konu edinen az sayıda çalışma bulunmaktadır. Bunlar içerisinde de daha çok dış politika konusu işlenmekte ve konjonktürel gelişmeler bağlamında değişen Türkiye algısı ele alınmaktadır. Meselenin kültür boyutu genellikle ihmal edilmektedir. Bu çalışmanın amacı söz konusu alandaki bu eksikliğin giderilmesine bir nebze de olsa katkı sağlayarak Türkiye’nin yumuşak güç potansiyeline kültür kavramı üzerinden bakmaktır. Bundan dolayıdır ki çalışmada yumuşak güç kaynaklarından sadece kültür unsuru ele alınmakta ve diğer iki kaynağa temas edilmemektedir.

1. Yumuşak Güç Kaynağı Olarak Kültür

Nye, yumuşak güç kaynaklarının ilk sırasında yer verdiği kültürü “bir toplum için anlamı olan değerlerin ve uygulamaların bütünüdür” (Nye, 2005b) şeklinde tanımlamaktadır. Onun, birçok seviyesi olan ve bilgi ve değerlerin gruplarca yayıldığı bir sosyal davranış şekli olduğunu söylemektedir (Nye, 2011). Bunun devamında da kültürü, kendi içerisinde ikiye ayırmaktadır. Ona göre kültürün bir yanını edebiyat, sanat ve eğitim gibi seçkinlere hitap eden üst/yüksek kültür oluştururken, diğer yanı genel anlamda eğlenceye dayanan popüler kültürden meydana gelmektedir (Nye, 2005b).

Kültür, bazı uzmanlar tarafından yumuşak güce eşdeğer olarak görülse de Nye, yumuşak gücü kültüre indirgeyen bu yaklaşıma karşı çıkmaktadır. Tarihiçi Niall Ferguson’un yumuşak güç için kullandığı, “kültürel ve ticari mallar gibi geleneksel olmayan güç” şeklindeki ifadesini ve devamında “iyi ve yumuşak bir şey, hepsi bu” değerlendirmesini bu düşünceye örnek olarak sunmakta ve yumuşak güç davranışı ile bu gücün oluşmasında katkı sağlayan kaynakların aynı görülmesinin yanlışlığına işaret etmektedir (Nye, 2005b). Yine buna benzer bir yanlış, Amerikan kültürünün önemli taşıyıcılarından olan Coca Cola veya McDonalds gibi markaların dünya üzerinde yaygınlaşmasının, ABD dış politikası adına doğrudan çıktılar elde edilmesine imkân sağlayacağı şeklindeki düşüncedir. Bir ülkede söz konusu ürünlerin satışının yapılıyor olması sadece bu nedenden dolayı bu ülkenin halkının Amerikan politikalarını destekleyeceği anlamına gelmemektedir. Nasıl ki yumuşak gücün kültüre

indirgenmesi yanı sıra, aynı şekilde Amerikan popüler kültürünün sembolü olmuş bazı markaların, ABD dış politikasına destek vermeyen halkların ve liderlerin tercihlerini değiştirmelerinde tek başına yeterli olacağını düşünmek ve kültürü birkaç markaya indirgemek de yanlıştır. Ancak bu durum söz konusu popüler kültür araçlarının önemli olmadığı anlamına gelmemektedir. Diğer unsurlar ve uygun şartlarla beraber değerlendirildiğinde onlar da istenilen sonuçların elde edilmesinde katkı sağlamaktadırlar (Nye, 2005b). Özellikle kültürlerin benzer olduğu durumlarda popüler kültürün yumuşak güç oluşturma ihtimali artmaktadır (Nye, 2005b).

Popüler kültür içerisinde popüler sporlar önemli bir yer işgal etmektedir. Bugün dünya üzerinde kitlelere ulaşmanın en kolay ve yaygın yollarından bir sportif faaliyetlerdir. Artan iletişim imkânlarının sayesinde bu faaliyetlerin takipçi sayısı her geçen gün artmaktadır. Ulusal düzeyde yapılan etkinlikler, çoğu zaman siyasi sınırların çok ötesine uzanmakta ve uluslararası kamuoyu tarafından takip edilmektedir. Buna en güzel örneklerden biri ABD'deki ulusal basketbol(NBA) maçlarıdır. Ulusal düzeyde oynan bu maçlar, dünyanın her tarafında 42 dilde yayınlanırken yine ABD'de popüler bir spor olan beyzbol maçları 11 dilde yayınlanmaktadır (Nye, 2005). Uluslararası kamuoyu tarafından yüksek talep gören bu sportif faaliyetler, Amerikan kültürünün dünyanın dört bir yanına ulaştırılmasında önemli bir işlev görmektedirler.

Nye, popüler kültürün incelişiz olması ve kâr amacı gütmemesi nedeniyle bazı çevreler tarafından aşağılandığını ifade etmektedir. Aynı çevreler, bilgiden çok eğlence merkezli olması hasebiyle popüler kültürün siyasal etkisinin çok az olacağını düşünmektedirler. Bundan dolayı da onu apolitik olan ve insanları uyuşturan bir uyku ilacı olarak görmektedirler. Nye'a göre ise bu düşünceler yersizdir ve o, popüler kültürün bireycilik, tüketici seçimi ve bilinçaltına hitap eden değerleri ile siyasal sonuçlara etkide bulunabileceğine inanmaktadır (Nye, 2005b). Öte yandan, alt ve üst kültür ayrımında belirleyici olan eğlence ve bilgi arasındaki çizginin, bazılarının düşündüğü gibi çok keskin olmadığını düşünmektedir. Çünkü birer popüler kültür ögesi olarak görülen müzik ve sinema aynı zamanda birer siyasal mesaj taşıyıcısı olarak da kullanılmaktadır. Ayrıca görüntüler yoluyla iletilen mesajlar sözlerden çok daha

etkilidir ve bu yönüyle Amerikan film endüstrisinin merkezi olan Hollywood, dünyanın en büyük tanıtımcısı ve görsel simgeler ihracatçısı olarak nitelendirilmektedir (Nye, 2005b).

Bir diğer popüler kültür ögesi olan müzik, bazen doğrudan politik söylemlerle, bazen de liberal düşünce ve özgürlük söylemleri ile dolaylı olarak siyasal amaçlara hizmet etmektedir. Özellikle Soğuk Savaş döneminde Batı Bloğu'nun Doğu'ya nüfuz etme çabalarında müziğin büyük bir rolü olmuştur. Nye buna, Sovyet lideri Gorbaçov'un bir yardımcısının Sovyet sonrası dönemde kullandığı "Beatles,¹ sistemi reddedişimizin sessiz yolu" (Nye, 2005) ifadesini örnek göstermektedir. Bir diğer Doğu Bloğu ülkesi olan Çekoslovakya'da yaşananlar da benzer bir örnek teşkil etmektedir. 1950'lerde buradaki komünist yönetimin, ahlak düzeyi düşük Amerikan müziğini dinledikleri için bazı gençleri mahkûm ederek cezalandırma yoluna gitmesi umulanın aksine bir sonuç doğurmuştur. 80'li yıllara gelindiğinde daha önce sözü edilen müzik grubu Beatles'in solistlerinden olan ve bir suikaste kurban giden John Lennon adına başkent Prag'da bir anıt dikilerek her ölüm yıldönümünde barış ve demokrasi törenleri yapılmıştır. Devamında, 1988 yılında, Sovyet askeri birliklerinin ülkeden çıkarılması talebini dile getiren bir Lennon Barış Kulübü kurulmuştur. Eski sistemin tasfiyesi ile beraber Lennon, Lenin'in yerini almıştır (Nye, 2005b). Buradan anlaşılacağı üzere, popüler kültürün bir ögesi olan müzik, asli özelliklerinin yanında politik bir karaktere bürünerek siyasal gelişmelerin şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Nye, bir bütün olarak popüler kültürün, yumuşak güç üreterek dış politikada başarıyla kullanılmasını Soğuk Savaş dönemindeki ABD politikaları bağlamında örneklendirerek aktarmaktadır. Bu dönemin ilk yıllarında Avrupa'ya yönelik olarak uygulamaya konulan Marshall Planı'nın başarısında yatırılan dolarlar kadar, Amerikan popüler kültürü ile iletilen fikirlerin de önemli katkısı olduğuna işaret etmektedir. Aynı şekilde, bu fikirlerin Avrupa'nın yeniden yapılanmasında ve bu bağlamda ABD'nin hedeflerini gerçekleştirmesinde oynadığı role dikkat çekmektedir (Nye, 2005b).

Soğuk Savaş'ın ABD lehine sonuçlanmasında sahip olduğu sert güç kadar yumuşak gücü de etkili olmuştur. Sert güç, Sovyetler Birliği'ni dışardan

¹ The Beatles, 60'lı yıllarda dünyada oldukça popüler olan bir İngiliz müzik grubudur.

küştürken, yumuşak güç bu ülkenin sistemini içerden yıpratmıştır. ABD, kendi kültürünü yansıtan televizyon yayınları ve sinema ile 1989 yılında yıkımına başlanan Berlin Duvarı'nı çok daha önceleri aşmayı başarmıştır. Batı'nın değerlerini taşıyan kültür, Doğu Bloğu ülkelerini cezbetmiş ve bu durum sistemin çözülmesini hızlandırmıştır (Nye, 2005b).

Popüler kültür önemli bir yumuşak güç kaynağıdır ancak tek biçimli bir kaynak değildir. Bundan dolayıdır ki, bir toplumun belli kesimleri üzerinde olumlu bir tepkiye neden olabilirken, aynı toplumun başka bir kesiminde olumsuz tepkilere neden olabilmektedir. Söz gelimi Amerikan popüler kültürü İranlı geçlerin bir kısmı tarafından hayranlıkla karşılanıp cezbedici bulunurken, muhafazakâr yapıdaki başkalarını veya molla yönetimini rahatsız edebilmektedir (Nye, 2005). Bu nedenle de popüler kültürün her durumda ve her yerde yumuşak güce katkı sağlaması mümkün görünmemektedir.

Popüler kültürle daha çok geniş halk kesimlerine hitap edilirken, yüksek kültür olarak adlandırılan sanat, edebiyat ve eğitim faaliyetlerinin hedef kitlesi seçkinlerden meydana gelmektedir. Yüksek kültürün başka coğrafyalara taşınarak yumuşak güce dönüştürülmesinde birçok faktör rol oynamaktadır ancak bunların en önemlilerinden biri eğitim faaliyetleridir. Bu faaliyetlerin öneminin farkında olan ABD, bunu en iyi değerlendiren ülkelerden biridir. Nye, bu duruma vurgu yapan ifadelerinde her yıl yarım milyon yabancı öğrencinin Amerikan üniversitelerinden mezun olarak ülkelere döndüklerini belirtmektedir. Bu durum bir yandan Amerikan eğitim sisteminin dünya üzerindeki cazibesini gösterirken, diğer yandan Amerikan kültürünün dünyaya yayılma yollarından birine işaret etmektedir. Kendi ülkelerinde oldukça itibar gören bu öğrenciler, Amerikan fikirlerinin söz konusu ülke seçkinlerine ulaştırılmasında önemli bir role sahip olmaktadır. Dahası birçok ülke liderinin bizzat kendisinin veya çocuklarının ABD'de eğitim almış olması, bu fikirlerin en tepe noktalara kadar doğrudan tesir etmesine imkân sağlamaktadır (Nye, 2005a).

Üst kültürün temas kurduğu insan sayısının az olması, onun sağladığı katkının değerini azaltmamaktadır. Eğitim faaliyetleri içerisinde bulunan kişilerin daha sonra bizzat yönetim kademelerine gelmeleri veya yönetimi etkileyecek pozisyonlarda yer almaları bu sayının azlığını önemsiz hale getirmektedir. Nitekim Nye, verdiği

bir örnekle buna işaret etmektedir. 1958 yılında Kolombiya Üniversitesi'nde Amerikalı siyaset bilimci David Truman'la birlikte yaptıkları çalışmalardan oldukça etkilenen Rus politikacı ve tarihçi Aleksandr Yakovlev, sonraki zamanlarda Gorbaçov'u, takip ettiği liberal politikalar konusunda etkileyen isim olmuştur (Nye, 2005).

Nye, eğitim faaliyetlerinin siyasi gelişmeler üzerinde ne kadar büyük etkisinin olduğunu eski KGB üst düzey yöneticilerinden Oleg Kalugin'in "Değişim programları Sovyetler Birliği için Truva Atı'ydı. Sovyet sisteminin çöküşünde büyük rol oynadı" (Nye, 2005a) sözleri ile ortaya koymaktadır. Bu örnekler ve sayıları çok daha fazla artırılabilir diğerleri, eğitim faaliyetleri vasıtasıyla doğrudan seçkin sınıfla temas kurulmasının yumuşak güç başarısını ne kadar artırdığını göstermektedir.

Üst kültürün içerisinde değerlendirilen eğitim faaliyetleri sadece başka ülkelere öğrencilere üniversite kapılarının açılması ile sınırlı değildir. Kendi dilini ve kültürünü başka ülkelere öğreten kültür kurumlarından, yine bu ülkelere değişik kademelerde faaliyet gösteren eğitim kurumlarına kadar birçok yapılanma bu konu kapsamında yer almaktadır. Ancak üst kültür, eğitim faaliyetlerinin yanında sanat faaliyetlerini de kapsamaktadır. Nye, bu bağlamda tiyatro, müze ve opera gibi sivil sanatsal faaliyetlerin kültürün yayılmasında önemli bir role sahip olduğunu düşünmektedir (Nye, 2005b).

2. Türkiye'nin Yumuşak Gücü içerisinde Kültürün Rolü

Kültür, toplumların hayatında yüzlerce ya da binlerce yılda meydana gelen bir birikimin sonucunda ortaya çıkmaktadır (Yuvalı, 1996). Bundan dolayıdır ki beğenilen, cazibe yaratan ve etkisinde kalınan bir kültürünüz varsa bunun yumuşak güce dönüşmesi muhtemeldir aksi takdirde bunu kısa zaman içinde inşa etmek mümkün değildir. Meseleye Türkiye açısından bakıldığında Türkiye'nin sahip olduğu kültürel zenginlik ile bu konuda iyi bir potansiyele sahip olduğu görülmektedir. Her şeyden önce Türkiye, dünyada ilk medeniyetlerin ortaya çıktığı ve medeniyetlerin beşiği olarak adlandırılan bir havza içerisinde yer almaktadır. Bu yönüyle de sahip olduğu kültürel doku içerisinde baskın Türk kültürünün yanında binlerce yıllık bir birikimin varlığından söz edilmektedir (Yuvalı, 1996). İlk çağlardan itibaren bu topraklarda Mezopotamya,

Hitit, Urartu, Antik Yunan, Roma ve bunun gibi irili ufaklı birçok medeniyetin hayat bulduğuna bugün bile tanıklık edilmektedir. Bugün Türkiye’de var olan kültürün ortaya çıkmasında az ya da çok birçok farklı kültürün katkısı bulunmaktadır. Ancak ağırlıklı olarak temelde dört kültürel etkiden söz edilmektedir ve bunlar Orta Asya merkezli Türk Kültürü, Akdeniz, Karadeniz ve Hint bölgesi eksenli komşu kültürler, İslam ve bu bağlamda İran ve Arap Kültürü ve son olarak Batı Kültürü olarak sayılmaktadır (Tezcan, 2009). Ancak bugünkü Türk Kültürü’ne esas şeklini veren ve onda varlığını devam ettiren Osmanlı Kültürü’dür (Güray, 2011). Birçok kültür bu Osmanlı Kültürü’nün bileşeni olmuştur ancak bu, *su konulduğu kabın şeklini alır* sözü bağlamında değerlendirilmekte ve Osmanlı Kültürü’nün özgün bir karakter taşıdığı kabul edilmektedir (Altuncuoğlu, 2012). Gelinek noktada gelenek ve modernite kavramları bağlamında yorumlanan Türk Kültürü, Osmanlı-İslam Kültürü’nün temsil ettiği gelenek ile çağdaşlaşmanın temsil ettiği moderniteyi bünyesinde başarı ile bütünleştiren kimliği ile öne çıkmaktadır (Kalın, 2010). Bu kimlik, yumuşak gücün üç kaynağından biri olan kültürün Türkiye’nin yumuşak gücündeki karşılığını temsil etmektedir.

Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının kesişme noktasında önemli bir coğrafyaya hakim olan Osmanlı Devleti, sahip olduğu kültürü egemen olduğu topraklara ve onlara komşu olan diğer ülkelere kadar taşımıştır. Bir zamanlar Osmanlı toprağı olan coğrafyanın büyük bir bölümü bugün Türkiye’nin sınırları dışındadır ve hatta bazıları fiziki mesafe olarak Türkiye’ye oldukça uzak durumdadır. Bununla birlikte ortak Osmanlı tecrübesi ve kültürel havzası, Türkiye ile bu coğrafyalar arasında geçmişten kaynaklanan bir bağ meydana getirmektedir.

Kültürel yapının yüzyıllar içerisinde oluşan bir birikimin ürünü olmasından hareketle yeni bir kültürel yapının kısa zamanda inşasının mümkün olamayacağı gibi, eskiye ait dokunun da siyasi müdahalelerle bir anda ortadan kaldırılmasının

mümkün olmadığı bilinmektedir. Bu nedenle de eski Osmanlı coğrafyasından yeni birçok bağımsız devletin ortaya çıkmasının üzerinden yüz yıl ya da daha fazla süre geçmiş olmasına rağmen “bu topraklardan çekilmiş, lakin tuzunu bırakmış” (Beyatlı, 1973) olan Osmanlılardan arda kalan birtakım ortak kültürel değerler bu coğrafyada var olmaya devam etmektedir. Geçen yüz yıl içerisinde farklı siyasi tecrübeler yaşamış olsalar da Osmanlı kültürel coğrafyasının merkezinde yer alan Türkiye ile eski Osmanlı toprakları olan Balkanlar, Kafkaslar ve Orta Doğu ülkeleri arasında ortak kültürel değerler varlığını devam ettirmektedir. Orta Asya bölgesi ile ortak bir Osmanlı geçmişi bulunmamakla birlikte bin yıl öncesine dayanan köken birliği, Türkiye ile bu coğrafya arasında ortak kültürel değerlerden söz edebilmeye ve onu da Türk kültür havzasının bir parçası yapmaya imkân tanımaktadır.

Siyasi varlığı yaklaşık yüz yıl önce sona eren Osmanlı’nın, eski egemenlik alanlarındaki veya onlara komşu bölgelerdeki kültürel varlığı az ya da çok halen daha devam etmektedir. Bu durum, Yunanistan, Bulgaristan, Bosna Hersek ve diğer Balkan ülkelerinde değişik alanlarda açık bir şekilde gözlenmektedir. Mesela bu alanlardan biri olan yemek kültürü bağlamında Yunanistan ve Bulgaristan’da birçok Türk yemeğinin adı ile birlikte var olmaya devam ettiği görülmektedir. Türk mutfağında önemli yeri olan baklava, cacık, dolma, pilav, ayran, yoğurt ve bunun gibi birçok yiyecek birebir aynı ya da ufak bazı telaffuz farkları ile Yunan mutfağında halen kullanılmaktadır (İlknur Halil, 2009). Aynı şekilde Bulgar mutfağı içerisindeki şkembe çorba, nahutena çorba (nohut çorbası), halva, baklava, kadaif, musaka, kavırma ve bunun gibi birçok yiyecek Türk kültürünün bu mutfak içerisindeki etkisine işaret etmektedir (Emine Halil, 2009). Balkanlardaki Türk kültür etkisi bu iki ülke ile sınırlı olmadığı gibi sadece yemek kültürü ile de sınırlı değildir. Dilden (Öztekten, 2009) müziğe (Saraivanova, 2009) kadar farklı birçok alanda ve bölgenin tamamında bu etki kendisini hissettirmektedir.² Bölgedeki Hristiyan

2 Sırbistan Eski Dışişleri Bakanı ve Sırp Yenileme Hareketi (SPO) Genel Başkanı Vuk Drašković, Türkiye-Sırbistan ilişkilerinin değerlendirildiği bir söyleşide şu ifadeleri kullanmaktadır. “Bir yazar olarak, eğer birileri bir gece içerisinde Sırpça’daki Türkçe kökenli kelimeleri çıkarsa, yazımı nasıl yazardım bilemiyorum. Eğer birileri, bir gecede, Belgrad’daki ‘Teraziya’ (Terazi), ‘Kalemegdan’ (Kalemeydan), ‘Dorçyolu’ (Dörtyol), ‘Karaburmi’ (Karaburma) ve ‘Taşmaydan’ (Taşmeydan) gibi yerlerin

isimlerini değiştirse, o zaman Belgrad, Belgrad olmazdı. Sırpça’da, yaklaşık 7 bin Türkçe kökenli kelime bulunuyor. Aynı şekilde, Türkçe’de de Sırpça kökenli kelimeler var. Bir gecede, asırlar silinemez.” “Sırbistan Türkiye ilişkileri Hiçbir Zaman Sarsılmaz”, <http://www.haberler.com/sirbistan-turkiye-iliskileri-hicbir-zaman-5241082-haberi/>, (16/06/2014) Balkan ülkeleri içerisinde Türklere en az sempati duyan

çocuklarda bile Türkçe isimlerle karşılaşılması etkinin boyutu hakkında bir fikir vermektedir. Söz konusu etki Balkanlardaki Müslüman toplumlar üzerinde çok daha yaygın ve belirgin bir hal almaktadır. Osmanlı'nın bu topraklardan çekilmesinin üzerinden yüz yıl kadar bir sürenin ardından söz konusu kültürel etkinin özellikle Boşnaklar ve Arnavutlar gibi Müslüman unsurlar nezdinde daha fazla olduğu görülmektedir (Bayraktar, 2012).

Balkanlardaki durumun bir benzeri eski Osmanlı toprağı olan Kuzey Afrika'da da gözlenmektedir. Sözelimi bugün Türkiye'ye oldukça uzak bir coğrafya gibi duran Kuzey Afrika ülkesi Tunus'ta dilden mimariye kadar birçok alanda Türk kültürünün yaşayan izleri ile karşılaşmaktadır (İbrahim Güler, 2009). Mesela, Türkiye'de bile neredeyse unutulmaya yüz tutan gölge oyunu Karagözün, Tunus'ta son yıllara kadar Ramazan aylarında oynatıldığı bilinmektedir (Özhan, 2009). Mısır (Yavuzarslan, 2009) Suriye (Kılıç, 2009) gibi daha yakın coğrafyalarda ise bu durum daha belirgin bir hal almaktadır.

Türk kültür izlerinin güçlü bir şekilde görüldüğü coğrafyalardan bir diğeri olan Kafkasya Bölgesi, bir bütün olarak Osmanlı toprağı olmaması bağlamında sözünü ettiğimiz yerlerden ayrılmaktadır. Ancak bölgenin bir kısmının Osmanlı sınırları içerisinde kalmış olması, Azerbaycanlılar gibi bölgedeki başka birçok unsurun Türk ve/veya Müslüman olması ve Orta Asya'dan Anadolu'ya göç eden Türklerin geçiş güzergâhlarından biri olması gibi nedenlerle Kafkasya'nın özellikle Müslüman toplumlarında Türk kültürü, varlığını güçlü bir şekilde devam ettirmektedir. Bölgede yaklaşık iki yüz yıldır devam eden Rus egemenliği gerçeğine rağmen bu durum bir vakıa olarak ortada durmaktadır (İsmayıl, 2009).

Bölgesel bir güç konumundaki Türkiye, Balkanlar, Kafkaslar ve Orta Doğu coğrafyalarında Osmanlı geçmişine dayanan ancak halen daha etkisini devam ettiren bir kültürel mirasın merkezinde yer almaktadır. Dilden müziğe, yemeklerden inanç değerlerine kadar bölgesel farklılıklarla birlikte birçok alanda varlığını muhafaza eden bu kültür, Türkiye'nin bölgesindeki yumuşak gücüne potansiyel anlamda büyük katkı sağlamaktadır. Ancak söz konusu coğrafyalarda görülen kültürel

etki tek yanlı bir ilişki şeklinde değil, karşılıklı etkileşim şeklinde gerçekleşmektedir. Bugün, Türkiye sınırları dışında kalan eski Osmanlı topraklarının kültürel mirası, bir şekilde Türk kültürü içerisinde kendini hissettirmektedir. Bu durum, günlük konuşma dilindeki deyimlerden, halkın dilindeki türküler kadar farklı alanlarda gözlenmektedir. *Yanlış hesap Bağdat'tan döner, Dimyat'a pirince giderken evdeki bulgurdan olmak, Halep ordaysa arşın burda, Hanya'yı Konya'yı görmek* gibi başka da örneklerine rastlanabilecek olan deyimlerdeki Bağdat Irak'ta, Dimyat Mısır'da, Halep Suriye'de ve Hanya Yunanistan'ın Girit Adası'nda bulunmaktadır.

Deyimlerdeki örneklerin belki daha zengini türkülerde görülmektedir. Belki birçok insanın nerede olduğunu bilmeden söylediği *Mayadağ'dan kalkan kazlar* diye başlayan *Vardar Ovası* türküsünde adı geçen Mayadağ ve Vardar ovası bugün Yunanistan sınırları içerisinde yer almaktadır. Aynı şekilde *Cezayir'in harmanları savrulur* diye başlayan türkü de adından anlaşılacağı üzere Cezayir'i anlatmaktadır.³ *Kerkük'ten yola çıkak, varak Erbil'e Erbil'e ve Şu Yalta'dan taş yükledim* türkülerinde sırasıyla bugünkü Irak ve Kırım topraklarından söz edilmektedir.

Anadolu'daki kültürel etkinin bir yansıması da Türk yemek kültüründe kendisini göstermektedir. Osmanlı Devleti'nin geniş bir coğrafyaya yayılması sonrasında Türk mutfağı bir yandan söz konusu coğrafyalardaki yeme içme kültürünü etkilemişken, diğer yandan kendisi de onlardan etkilenmiştir. Farklı coğrafyalardan İstanbul'a taşınan yemek kültürleri Türk mutfağının bir parçası haline getirilmiş ve Anadolu, etrafındaki coğrafyanın mutfak kültürlerinin harmanlandığı bir merkez haline gelmiştir (Sibel Güler, 2010).

Geçmişte Osmanlı Devleti'ne tabi iken bugün Türkiye sınırları dışında kalan unsurların birçoğunun Anadolu toprakları ile ilişkisi kültürel bir ilişki olmaktan daha fazlasını ifade etmektedir. Osmanlı Devleti'nin doğuda ve batıda toprak kaybetmeye başlamasıyla buralarda yaşayan Müslüman nüfusun önemli bir kısmı göç ederek Anadolu topraklarına gelmiştir. Bu bağlamda Kafkas, Balkan ve Kırım göçmeni olarak Anadolu'ya gelmiş olan farklı gruplar Türkiye'deki kültürel

ülkelerden biri olan Sırbistan'daki bu durum, diğerleri için de bir fikir vermektedir.

3 Bu konu ile ilgili olarak bakılabilir. "Özlem Dolu Türkülerimiz",

<http://www.milletdernegi.com/makale.php?makale=ozlem-dolu-turkulerimiz> and mno=212#sthash.rPEKwUMO.FpbqCUI4.dpbs, (18/06/2014)

zenginliğe de katkı sağlamışlardır. Bunların yanında Türkiye’de yaşamaya devam eden Ermeniler, Rumlar, Araplar ve bunlar gibi diğer unsurlar beraber ele alındığında Türkiye’nin, sınırlarının ötesindeki coğrafyalarla kültürel etkileşimlerin yanında daha doğrudan bir bağlantısının var olduğu görülmektedir. Türkiye’nin, kendi vatandaşı olan bu gruplar yardımıyla dışardaki akrabaları ile ilişkiler kurması çok daha kolay ve takip edilen politikalar daha inandırıcı olmaktadır. Bu etnik çeşitlilik söz konusu nedenlerle Türkiye’nin bölgedeki yumuşak güç potansiyeline büyük katkı sağlamaktadır (Demir, 2012).

Toplumlar arasında kültürel yakınlık sağlayan birçok faktör vardır ve bunlardan biri de dindir. Antik Yunan filozoflarından Mestrius Plutarchus’un yaklaşık iki bin yıl önce “Dünyayı geziniz, dolaşınız, medeniyetsiz, şehirsiz, duvarsız insan topluluğu görebilirsiniz, ama mabetsiz ve mabutsuz insan topluluğu göremezsiniz” (Güven, 2012) ifadesi esas olarak bugün de geçerliliğini devam ettirmektedir. Dinin toplum üzerindeki etkisi farklı toplumlarda farklı derecelerde görülmektedir ancak genel olarak ifade etmek gerekirse geçmişte olduğu gibi bugün de din insanların hayatında önemli bir yer işgal etmektedir (Keskin, 2004). Öte yandan din ile kültür arasında son derece yakın bir ilişki bulunmaktadır. Bundan dolayı dinde meydana gelen herhangi bir değişiklik, kültürel alanda da kendisini göstermektedir. Bu bağlamda kültürü etkileyen, değiştiren ve ona süreklilik kazandıran temel etkenlerden birinin din olduğunu söylemek mümkündür (Güven, 2012). Türk kültürünün şekillenmesinde ve bugünkü halini almasında da dinin baskın bir rolünün olduğu görülmektedir. Türklerin, 751 yılındaki Talas Savaşı’ndan itibaren kitleler halinde İslam Dini’ne girmeye başladıkları bilinmektedir (Taşağıl, 2010). O tarihten itibaren İslam Dini, Türk kültür yapısının şekillenmesinde oldukça etkili olmaktadır.

Türkiye’nin kurulduğu topraklarda miras aldığı Selçuklu ve Osmanlı kültüründe dinin çok temel bir yeri olduğu görülmektedir. Ancak yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti din-devlet ve toplum ilişkisi bağlamında onlardan ayrılmaktadır. Her şeyden önce Türkiye, İslam devleti olarak değil, Müslüman bir devlet olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım, halkı

Müslüman olan ancak yönetimi İslami kurallara bağlı olmayan bir devlet anlamına gelmektedir (Koçer, 2006). Bunun nedeni de Türkiye’nin laik bir sisteme sahip olmasından kaynaklanmaktadır.

Türk dış politikasında devletin laik karakterinin dinin önüne geçmesi durumu pek fazla değişiklik göstermeden son dönemlere kadar gelmiştir. Türkiye her ne kadar din referanslı politikalarından uzak dursa da bölgesindeki halklarla ortak kültürel değer bağlamında kimliğinin bir parçası olan İslam Dini’nden istifade etmiştir. Yumuşak güçte esas olan öncelikle toplumun düşüncesidir ve bu bağlamda bakıldığında Türkiye laik bir sisteme sahip olmakla birlikte Müslüman bir ülke olarak görülmektedir. Bu nedenle de İslam ortak paydası Türkiye ile bölgesindeki Müslüman halklar arasında bir bağ oluşturarak Türkiye’nin yumuşak gücüne katkı sağlamaktadır. Nitekim özellikle Balkanlarda yapılan Türkiye algısını ölçmeye yönelik çalışmalarda aynı ülkelerin Hristiyan ve Müslüman toplumları arasında Türkiye’ye duyulan sempatinin birbirinden farklı olduğu ve olumlu algının Müslüman toplumlarda daha yüksek olduğu net olarak görülmektedir (Bilgiç ve Akyürek, 2012).

Türkiye, dış politikasında doğrudan dini referanslar kullanmamakla birlikte özellikle AK Parti dönemi ile birlikte din mefhumunu daha fazla ön planda tutmaktadır. Bu dönemde, Mevlana, Hacı Bektaş Veli ve Yunus Emre gibi İslam’ın, Türk kimliğinin önemli bir parçası olmasında büyük katkıları olan isimlere (Tanyıldızı,, 2011) daha fazla atıf yapılmaktadır. Ancak bunlar, dini bir misyonla değil de daha çok kültürel bir perspektif dâhilinde gerçekleştirilmektedir. Nitekim Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın teklifi ile 2007 yılının UNESCO tarafından Dünya Mevlana Yılı⁴ olarak ilan edilmesi ve Türk dilinin ve kültürünün yurt dışında öğretilmesini ve tanıtılmasını hedefleyen kuruma Yunus Emre’nin⁵ adının verilmesi bu kültürel yöne işaret eden faaliyetler olarak görülmektedir. Türkiye, uluslararası alanda tanınan ve sevilen bu isimler vasıtasıyla kültürel etkinliğini özellikle Müslüman coğrafya üzerinde artırmaya çalışmaktadır. Bunlarla birlikte Diyanet İşleri Başkanlığı da yurt dışında aktif olarak faaliyetlerde bulunmaktadır.⁶ Ancak onların faaliyetleri kültürel

4 Bununla ilgili olarak bakınız, “UNESCO 2007’yi Mevlana Yılı İlan Etti”, <http://www.hurriyet.com.tr/sondakika/4038352.asp>, (01/07/2014)

5 Yunus Emre Enstitüsü için kurumun kendi web sayfasına [bakılabilir.](http://www.yee.org.tr/turkiye/tr/anasayfa)

6 Diyanet İşleri Başkanlığı’nın yıllık tüm faaliyetleri için bakınız. T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı Faaliyet Raporu

olmaktan ziyade dini alandadır ve bu yönüyle devlet, dış politikadaki dini faaliyetlere iç siyasal hayatta olduğundan daha hoşgörülü yaklaşmaktadır.

Kültürü meydana getiren bir başka önemli unsur dildir. Hatta dil, kültürün temeli olarak kabul edilmektedir (Ersöz, 2010). Diğer yandan bir kültürü tanımanın ve tanıtanın en doğrudan ve en kısa yolu dil vasıtasıyla mümkün olmaktadır (Purtaş, 2013). Bu bağlamda değerlendirildiğinde Türkiye'nin içinde yer aldığı coğrafyada kendisiyle aynı dili konuşan toplumların var olması noktasında önemli bir avantaja sahip olduğu görülmektedir. Kafkasya, Karadeniz'in kuzeyi ve Orta Asya Bölgesi'nde etnik köken itibariyle aynı soya mensup ulusların bulunması buralarda Türkiye'nin dilini bir yumuşak güç aracına dönüştürmesine imkân sağlamaktadır. Suriye, Irak ve İran gibi Orta Doğu ülkeleri ile Kosova ve Makedonya gibi Balkan ülkelerinde -görece daha az olmakla birlikte- benzeri bir durum yaşanmaktadır. Esasında Türk Dili üst başlığı altında değerlendirildiğinde bugün bu dilin batıda Balkanların uçlarından doğuda Büyük Okyanus'a, kuzeyde Kuzey Buz Denizi'nden, güneyde Tibet'e kadar uzanan çok geniş bir alanda dağınık olarak konuşulduğu görülmektedir (Özyetkin,, 2013).

Dil, bir ülkenin yumuşak gücünün geliştirilmesinde önemli bir faktördür ve yumuşak gücünü artırmayı düşünen Türkiye de bu konuda aktif bir politika takip etmektedir. Farklı lehçelerde olmakla birlikte bugün dünyada 200 milyondan fazla insanın Türkçe konuştuğu düşünülmektedir. Bu rakam, Türkiye için büyük bir potansiyele işaret etmektedir. Türkiye, bir yandan farklı lehçelere sahip olduğu Orta Asya Türk Cumhuriyetleri'ne yönelik televizyon yayınları yaparken (Sakallı, 2014) diğer yandan Türkçe konuşulmayan ülkelerdeki halkın Türkçeyi öğrenmesine imkân sağlayacak kültür merkezleri açmaktadır. Bu merkezlerin, Fransa'dan Japonya'ya kadar uzanan geniş bir coğrafyada ("Kültür Merkezlerimiz", 2014) açıldığı hesaba katıldığında Türkiye'nin yumuşak güç politikasını dar bir bölge ile sınırlandırmadığı görülmektedir.

2013,
<http://www2.diyaret.gov.tr/StratejiGelistirme/Faaliyet/2013%20Y%C4%B1I%C4%B1k%20Faaliyet%20Raporu.pdf>, (02/07/2014)

7 Türk yazarlara gösterilen ilgi için bakınız. "Yabancı Dillere Çevrilen Eserler On Yılda Üç Kat Arttı", http://www.zaman.com.tr/pazar_yabanci-dillere-

Kökleri çok eskilere dayanan Türk kültürü bugün geldiği noktada Türkiye'nin en önemli yumuşak güç kaynaklarından biri konumundadır. Nye'in üst/yüksek ve popüler şeklinde kategorize ettiği kültürel alanın her ikisinde de Türkiye son yıllarda önemli bir çıkış yakalamış durumdadır. Üst kültür bağlamında değerlendirildiğinde, bu kategoride yer alan edebiyat ve sanat alanlarında başarılı bir görüntü ortaya çıkmaktadır. Her iki alanda uluslararası nitelikte kazanılan ödüller bu durumu doğrulamaktadır. Nitekim 2006 yılında Orhan Pamuk'un Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazanması - Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı birinin ilk kez bu ödülü alıyor olması bağlamında dikkate alındığında- oldukça önemli bir başarı olarak değerlendirilmektedir. Bu bireysel başarının yanında son on yıl içerisinde Türk yazarların başka dillere çevrilen eserlerinin sayısında üç kat artış yaşanması,⁷ Nobel Edebiyat Ödülü'nün istisnai bir durum olmadığını göstermektedir. Uluslararası yarışma ve festivallerde sinema alanında alınan birçok ödülün yanında diğer sanat dallarında ve bilim kategorisinde⁸ alınan başarılı neticeler de Türkiye'nin üst kültür bağlamında uluslararası alandaki itibarına katkıda bulunmaktadır.

Popüler kültür, bazılarınca küçümsenmekle birlikte Nye tarafından önemli bir yumuşak güç kaynağı olarak görülmektedir (Nye, 2005b). Aynı şekilde ulus kimliğini oluşturan ve tanımlayan temellerden biri olarak kabul edilmektedir (Artun, 2009). Türk Dil Kurumu'nun sözlüğünde "Belli bir dönem için geçerli olan, hızlı üretilen ve hızlı tüketilen kültürel öğelerin bütünü" şeklinde ifade edilen popüler kültüre, bu niteliklerinden dolayı genellikle eleştirel bir bakışla yaklaşılmaktadır (Yılmaz ve Yılmaz, 2010). Ancak bu durum, toplumun tüketim alışkanlıkları üzerinde büyük bir etkiye sahip olan popüler kültürün önemini azaltmamaktadır. Popüler kültürün yayılmasında özel anlamda televizyon, genel anlamda medya çok önemli bir rol oynamaktadır. Günümüzde artık insanlar ideolojik kahramanlardan çok medyatik kahramanları kendilerine model almaktadırlar. Bunda da televizyonun ve medyanın diğer kollarının büyük

cevriyen-eserler-on-yilda-uc-kat-artti_2195619.html,
(08/07/2014)

8 Bilimsel faaliyetler alanında alınan ödüller için bakınız. "2005 Yılında Kültür, Sanat, Eğitim ve Bilim Alanlarında Yurtdışında Kazanılan Başarılar ve Ödüller", http://www.mfa.gov.tr/2005-yilinda-kultur_-sanat_-egitim-ve-bilim-alanlarinda-yurtdisinda-kazanilan-basarilar-ve-oduller-.tr.mfa, (09/07/2014)

etkisi bulunmaktadır (Deniz, 2010). Bu durum, Türk popüler kültürünün yayılmasında da kendini göstermektedir. Türk televizyon dizileri, bugün için Türkiye'nin uluslararası alanda tanınan en önemli popüler kültür ögesi olarak görülmektedir. Türkiye'nin yumuşak gücünden söz eden popüler yayınlarda ağırlıklı Türk dizileri konu edilmektedir.

2014 yılı rakamlarıyla 75 ülkeye ihraç edilen Türk dizileri dünyanın hemen her tarafında ilgi ile takip edilmektedir.⁹ Bununla birlikte dizilere en yoğun ilginin Orta Doğu ülkelerinde gösterildiği bilinmektedir. Orta Doğu'da Türk dizilerine gösterilen ilginin büyüklüğü uluslararası basın da dikkatini çekmektedir.¹⁰ New York Times'da Michael Kimmelman (2010) imzalı bir değerlendirmede Türkiye'nin Arap dünyasında diziler vasıtasıyla yarattığı etkiyi ABD'nin ancak rüyada görebileceği ifade edilmektedir. Türk dizilerinin Arap dünyasında bu kadar ilgi görmesinin nedeni ortak kültürel değerlerin varlığı ile açıklanmaktadır. Bununla birlikte dizilerde gösterilen modern hayat da Araplara çekici gelmektedir. Bu diziler bir anlamda geleneği reddetmeyen modern bir hayatı anlatmaktadır. Diziler, *onlar da bize benziyor* düşüncesi bağlamında Araplarda bir tür özdeşleşme duygusu yaratarak Türkiye lehine yumuşak güce katkı sağlamaktadır (Deniz, 2010).

Türk dizilerinin Arap halkları üzerindeki etkisine temas eden yazıların fazlalığı diğer bölgelerde bu dizilere gösterilen ilgiyi gölgede bırakmaktadır. Oysa gösterildikleri birçok ülkede bu diziler Orta Doğu'daki etkiye benzer sonuçlara yol açmaktadırlar. Söz gelimi Balkanlarda Türklere sempati düzeyi en düşük ülkelerden biri olan Hırvatistan'da çocuklara dizi karakterlerinin isimlerinin verilmeye başlanması ve Türkçe öğrenme taleplerinde on kat bir artışın yaşanması bu durumu doğrulamaktadır. Aynı şekilde her iki Yunanlıdan birinin Türk dizisi izliyor olması ve buradaki Türkçe dil kurslarının sayısının on kat artış göstermesi de bu duruma işaret etmektedir (Demir, 2012).

Türk dizilerine gösterilen ilgi, bir anlamda popüler Türk kültürünün özellikle bölge ülkelerinde bir karşılığı olduğunu ve Türkiye'nin cazibe merkezi bir

ülke olarak algılanmasına katkı sağlayacağını göstermektedir. Dizilerde gösterilen modern ve zengin ülke görünümü Türkiye'yi kültürel bir çekim merkezi haline getirmektedir (Purtaş, 2013). Türk popüler kültürünün bölgede yaygınlaşması ve dış politikada buna paralel adımlar atılması söz konusu kültürel etkinin yumuşak güce dönüşmesine imkân sağlamaktadır.

Sonuç

Yapılan bilimsel çalışmalarda kültürün, karar verme sürecinde bireyin davranışları üzerinde açık bir etkisinin olduğu görülmektedir. Bu durum, dış politika konusunda karar alacak liderler için de geçerli olmaktadır. Bu nedenle başka toplumlara kültürel anlamda nüfuz etmek, dolaylı olarak o ülkelerin dış politikalarında da söz sahibi olmak anlamına gelmektedir.

Yumuşak güce hedeflenen, başkalarının düşüncelerine ve davranışlarına nüfuz edebilmek ve onların kendiliğinden, lehinize bir davranış değişikliğine gitmesini sağlayabilmektir. Bunun yolu da öncelikle başka toplumlara iletişime geçmek ve onları etkilemekten geçmektedir. Taraflar arasındaki siyasal etkileşim, kültürel açıdan ortak değerlerin varlığı bağlamında kolaylaşmaktadır. Buradan hareketle Türkiye'nin bölgesinde önemli bir avantaja sahip olduğu görülmektedir. Daha önce de ifade edildiği gibi Türkiye, Balkanlar, Orta Doğu, Kuzey Afrika, Kafkasya ve Orta Asya bölgeleri ile kültürel açıdan birçok ortak değeri paylaşmaktadır. Bu durum Türkiye'nin söz konusu bölge halklarıyla daha kolay iletişim kurmasına ve onlar üzerinde etki sahibi olmasına imkân sağlamaktadır. Netice itibarıyla Türkiye'nin, -yumuşak gücün en önemli kaynaklarından biri olan kültür unsuru bağlamında -bölgesinde önemli bir yumuşak güç potansiyeline sahip olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bu potansiyelin etkili bir şekilde yumuşak güç üretebilmesi için aktif hale getirilmesi gerekmektedir. Bunun için de bir takım politik araçlara ihtiyaç vardır ki bunların başında da kamu diplomasisi faaliyetleri gelmektedir. Türkiye'nin hangi alanlarda, hangi araçlarla ve nasıl bir kamu diplomasisi faaliyeti yürüttüğü ya da yürütmesi

9 Dizi ihraç edilen coğrafyalar ve elde edilen gelir için bakınız. "Türkiye'nin Dizi Film İhracatı 200 Milyon Dolara Ulaştı"

10 Bu konuda yazılmış birçok yazı içerisinde örnek olarak bunlara bakılabilir. Nathan Williams, "The rise of Turkish soap power", [http://www.bbc.com/news/magazine-](http://www.bbc.com/news/magazine-22282563)

22282563, (10/09/2014); Piotr Zalewski, "As Turkey Turns", http://www.slate.com/articles/arts/roads/2013/08/turkish_soap_operas_go_global_turkey_s_homemade_me_lodramas_are_popular_across.html, (15/09/2014)

gerektiği konusu ise başka bir çalışmanın konusudur.

Kaynakça

- Altuncuoğlu, N. (2012) Kültürün Tarih İle İlişisine Dair, Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi, 1(1):985-996.
- Artun, E. (2009). Popüler Türk Kültürünün Dünya Kültürlerine Etkisi ve Katkısı, 6. Uluslararası Türk Kültürü Kongresi Bildirileri, Cilt IV, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları; <http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/50.php>
- Bayraktar, Z. (2012). Türkiye'nin Balkanlar'daki Yumuşak Gücü Türk Kültürü, Karadeniz Araştırmaları Dergisi, 35:181-189.
- Beyatlı, Y. K. (1973). Çocukluğum, Gençliğim, Siyasi ve Edebi Hatıralarım, İstanbul: Baha Matbaası.
- Bilgiç, M. S. ve Akyürek, S. (Haz.) (2012). Balkanlarda Türkiye ve Türk Algısı, Rapor No:49, Ankara: Bilgesam Yayınları.
- Bozdağlıoğlu B. ve Özen, Ç. (2004). Liberalizmden Neoliberalizme Güç Olgusu Ve Sistemik Bağımlılık, Uluslararası İlişkiler, 1(4):59-79.
- Cural, A. (2011). Bush Doktrini ve Askeri Gücün Önalcı ve Önleyici Savaş Kapsamında Kullanılması, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı.
- Demir, V. (2012). Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Deniz, A. Ç. (2010). Gümüş Dizisinin Arap Kamuoyuna Etkileri Bir Sosyal Medya İncelemesi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3(1):50-67.
- Ersöz, E. (2010). Türk-Arap Toplumunda Kültürel Etkileşim, Arap-Türk Sosyal Bilimler Kongresi Seçme Tebliğler, s.407-415, ATCOSS 2010, Ankara.
- Güler, İ. (2009). Türk Kültürünün Tunus'ta Yaşayan İzleri, 6. Uluslararası Türk Kültürü Kongresi Bildirileri, Cilt II, s.751-768, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Güler, S. (2010). Türk Mutfak Kültürü ve Yeme İçme Alışkanlıkları, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2(26):24-30.
- Güray, C. (2011). Biz Kimiz? Kimliğimiz Üzerine Düşünceler, 38. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi Bildiriler, s.327-335, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları.
- Güven, M. (2012) Kültürün Bir Unsuru Olarak Din, Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi, 1(1):993-935.
- Halil, E. (2009). Bulgar Sofrasında Türk Mutfağı, 6. Uluslararası Türk Kültürü Kongresi Bildirileri, Cilt IV, s.1737-1743, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Halil, İ. (2009). Türk Mutfağının Batı Trakya'daki ve Yunanistan'daki Etkileri, 6. Uluslararası Türk Kültürü Kongresi Bildirileri, Cilt IV, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 2009.
- İsmayıl, Y. (2009). Kafkaslarda Türk Kültürel Varlığı", 6. Uluslararası Türk Kültürü Kongresi Bildirileri, Cilt II, s.1763-1768, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Kalın, İ. (2010), Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi, Ali Resul Usul (Ed.), Yükselen Değer Türkiye, s. 49-66, İstanbul: Müsiad Araştırma Raporları.
- Keskin, Y. M. (2004). Din ve Toplum İlişkileri Üzerine Bir Genelleme, Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi, IV(2):7-21.
- Kılıç, M. (2009). Türk Kültürünün Suriye Kültürüne Etkisi Ve Kültürler Arası Etkileşim, 6. Uluslararası Türk Kültürü Kongresi Bildirileri, Cilt II, s.873-880, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Kimmelman, M. Turks Put Twist in Racy Soaps, http://www.nytimes.com/2010/06/18/arts/18abroad.html?_r=0, (15/09/2014)
- Koçer, G. (2006). Türk Dış Politikasında Din Unsuru, Akademik Orta Doğu, 1(1):130-157.
- Nye, J. S. (2002). Hard And Soft Power In A Global Information Age, Mark Leonard (Ed.), Re-Ordering The World, London: Foreign Policy Centre.
- Nye, J. S. (2003). Amerikan Gücünün Paradoksu, Dünyanın Tek Süper Gücü Neden Tek Başına Davranamaz?, (Çev. Gürol Koca), Birinci Basım, İstanbul: Literatür Yayınları.
- Nye, J. S. (2005a). Soft Power and Higher Education, <http://net.educause.edu/forum/iuf04.asp?bhcp=1>, (29.09.2016)
- Nye, J. S. (2005b). Yumuşak Güç, Dünya Siyasetinde Başarının Yolu, (Çev. Rayhan İnan Aydın), Ankara: Elips Kitap.
- Nye, J. S. (2007). Notes For A Soft Power Research Agenda, Felix Berenskoetter ve M. J. Williams (Ed.), Power In World Politics, s.162-172, New York: Taylor And Francis.
- Nye, J. S. (2008). Public Diplomacy and Soft Power", The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science, 616: 94-109.
- Nye, J. S. (2011). The Future of Power, New York: Public Affairs.
- Nye, J. S. The Benefits of Soft Power", <http://hbswk.hbs.edu/archive/4290.html>, (27.08.2016)
- Özdemir, H. (2008). Uluslararası İlişkilerde Güç: Çok Boyutlu Bir Değerlendirme, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 63(3):113-144.
- Özhan, M. (2009). Karagöz'ün Dünya Tiyatrolarına Etkisi, 6. Uluslararası Türk Kültürü Kongresi Bildirileri, Cilt IV, s.1901-1910, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Öztekten, Ö. (2009). Dünya Dillerinde Türkçenin İzleri, 6. Uluslararası Türk Kültürü Kongresi Bildirileri, Cilt II, s.881-894, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Özyetkin, A. M. (2013). Tarihten Bugüne Türk Dil Alanı, Yeni Türkiye, 55:149-167.
- Purtaş, F. (2013). Türk Dış Politikasının Yükselen Değeri: Kültürel Diplomasi, Gazi Akademik Bakış, 7(13):1-14.
- Saraivanova, İ. (2009). Bulgaristan Topraklarında Türk Kültürünün İzleri: Bulgaristan'da Cönklerdeki Türküler Üzerine, 6. Uluslararası Türk Kültürü Kongresi Bildirileri, Cilt II, s.903-910, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

- Sakallı, E. (2014). Türkçe Popüler Kültür, Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 3(2):307-317.
- Sancar, G. A. (2012). Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Taşağılı, A. (2010). Talas Savaşı, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, 39. Cilt, İstanbul.
- Tanyıldızı, N. İ. (2011). Türk Kültürünün Gençlere Tanıtımında Medyanın Rolü: Hacı Bektaş Velî, Mevlana ve Yunus Emre Üzerine Bir Araştırma, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, 59:101-118.
- Tezcan, M. (2009). Türk Kültürünün Uluslararası Kültüre Toplumbilimsel ve Kültürel Antropolojik Çerçevedeki Etki ve Katkıları, 6. Uluslararası Türk Kültürü Kongresi Bildirileri, Cilt IV, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- URL. "Özlem Dolu Türkülerimiz", <http://www.milletderneği.com/makale.php?makale=ozlem-dolu-turkulerimiz> and <http://www.milletderneği.com/makale.php?makale=mno=212#sthash.rPEKwUMO.FpbqCUI4.dpbs>, (18/09/2016)
- URL. UNESCO 2007'yi Mevlana Yılı İlan Etti, <http://www.hurriyet.com.tr/sondakika/4038352.asp>, (01/07/2016)
- URL. T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı Faaliyet Raporu 2013, <http://www2.diyaret.gov.tr/StratejiGelistirme/Faaliyet/2013%20Y%C4%B1l%C4%B1k%20Faaliyet%20Raporu.pdf>, (02/07/2016)
- URL. Kültür Merkezlerimiz, <http://www.yee.org.tr/turkiye/tr/kurumsal>, (05/07/2016)
- URL. Orhan Pamuk Kimdir - Orhan Pamuk Hayatı ve Kitapları, http://www.radikal.com.tr/hayat/orhan_pamuk_kimdir__orhan_pamuk_hayati_ve_kitaplari-117750, (06/07/2016)
- URL. Yabancı Dillere Çevrilen Eserler On Yılda Üç Kat Arttı, http://www.zaman.com.tr/pazar_yabanci-dillere-cevrilen-eserler-on-yilda-uc-kat-artti_2195619.html, (08/07/2016)
- URL. 2005 Yılında Kültür, Sanat, Eğitim ve Bilim Alanlarında Yurtdışında Kazanılan Başarılar ve Ödüller, http://www.mfa.gov.tr/2005-yilinda-kultur_-sanat_-egitim-ve-bilim-alanlarinda-yurtdisinda-kazanilan-basarilar-ve-oduller-.tr.mfa, (09/07/2016)
- URL. Uluslararası Festivaller Bizi Neden Seviyor?, <http://www.yenisafak.com.tr/pazar/uluslararası-festivaller-bizi-neden-seviyor-588132>, (10/07/2014)
- URL. Türkiye'nin Dizi Film İhracatı 200 Milyon Dolara Ulaştı, <http://kdk.gov.tr/haber/turkiyenin-dizi-film-ihracati-200-milyon-dolara-ulasti/362>, (21/06/2016)
- Yavuzarslan, P. (2009). Dil İlişkileri Açısından Mısır Arapçasındaki Osmanlı Türkçesi Kelimeler, 6. Uluslararası Türk Kültürü Kongresi Bildirileri, Cilt II, s.985-996, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Yılmaz E. G. ve Yılmaz, Y. (2010). Türkiye ve Ortadoğu Ülkeleri Arasında Kültürel Yakınlaşma Aracı Olarak Popüler Kültür Ürünleri Üzerine Bir Değerlendirme, Arap-Türk Sosyal Bilimler Kongresi Seçme Tebliğler, s.301-328, ATCOSS 2010, Ankara.
- Yuvalı, A. (1996). Mozaik Kültür Kavramının Türk Kültür Tarihi Bakımından Değerlendirilmesi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7:211-217.
- Williams, N. The rise of Turkish soap power, <http://www.bbc.com/news/magazine-22282563>, (10/09/2016).
- Zalewski, P. As Turkey Turns, http://www.slate.com/articles/arts/roads/2013/08/turkish_soap_operas_go_global_turkey_s_homemade_melodramas_are_popular_across.html, (15/09/2016)